

actore, dum non repellitur, valida sunt, quia suo jure et potestate utitur, et licet male utatur communicatione sic prohibita, quia tamen non est inhabilis factus, nec privatus potestate, actio valorem suum retinet. Idem ergo erit in procuratore, qui vel se gerit ut quidam actor, si actoris procurator sit, vel si sit rei, est tanquam advocatus vel defensor, de quo multo major est ratio. Denique, sicut nullum est jus privans excommunicatum procuratoris officio et potestate, quod antea habebat, ita nullum est irritans actionem ejus; sola autem prohibitio actionis propter communicationem non est satis, ut actio sic facta irrita censeatur, ut constat ex superius dictis.

9. *Procurator cui excommunicatio et objecta et probata est, nihil efficit validum.* — Dixi autem, si exceptio excommunicationis non objiciatur, nam post illam propositam et probatam non potest ultra progredi aut aliquid valide efficere; jam enim tunc veluti ipso jure suspenditur omnino potestas illa agendi vel procurandi, ut ex dict. cap. 4 de Exceptionibus, in 6, colligitur, et a simili ex c. Judex, de Officio delegati, in 6. Hæc autem, quæ de procuratore diximus, non tantum locum habent in his actionibus, quæ in judicio fiunt, sed etiam in extrajudicialibus, quatenus per procuratorem seu per potestatem quasi delegatam fieri possunt; nam, licet talis procurator, excommunicatus existens, potestate sibi concessa uti non debeat, si tamen ea utatur, actus validus erit, quantum est ex hoc capite. Quod est valde observandum, nam et ad matrimonium et alios contractus multum referre potest. Hac enim ratione matrimonium contractum per procuratorem validum est, etiamsi procurator ipse excommunicatus sit, cum sit matrimonium, et sic de aliis.

10. *An possit licite excommunicato de novo procuratoris munus concedi.* — Circa tertium punctum certum est, eum, qui excommunicatus est, non debere in procuratorem constitui, quia hæc est quædam communicatio cum illo; unde nec ipse potest illud officium licite accipere, cum nec possit illud licite exercere, neque etiam possit licite cum aliis communicare; et ob easdem rationes alter non potest illi tale officium committere, quia nec potest cum illo communicare, nec ei munus commendare, quod licite exercere non potest, quanquam prior ratio non procedat respectu excommunicati non vitandi; et hæc posterior etiam cessabit in eodem, si vel ne-

cessitas urgeat juxta superius dicta, vel procuratio non detur ut durante excommunicatione exerceatur, sed post absolutionem obtentam, supposito tamen quod constitutio talis procuratoris sit valida, de quo statim. Hinc vero intelligi potest, hujusmodi actionem circa excommunicatum, quando peccaminosa est, per se loquendo, et ex parte talis materiæ gravem defectum et culpam continere, quod a fortiori patet ex dictis in primo puncto.

11. *An possit valide. — De constitutione ad actus extrajudiciales.* — Dubium vero est, an constitutio talis procuratoris valida sit, ita ut ex vi illius talis persona non obstante excommunicatione veram accipiat potestatem, et revera maneat procurator constitutus. In quo distinguendum est inter procuratorem ad negotia, seu actus extrajudiciales, et procuratorem ad lites, seu actus judiciales. Nam de priori non dubito, quin constitutio ejus valeat, verusque procurator fiat. Ut tenent Innocentius, Decius, et alii in cap. Veritatis, de Dolo et contum., licet ibi oppositum Abbas teneat. Sed non video fundamentum, quia nullum ostendi potest jus, quo talis actio irrita fiat. Item quia illa actio est contractus quidam privatus inter constituentem et constitutum procuratorem; contractus autem cum excommunicato facti validi sunt, ut supra vidimus.

12. *Vide Vivium in Sylva comm., opinione 651, in fine. — Exponitur.* — Sed objici potest principium illud sumptum ex cap. Si celebrat, de Clerico excom. ministr., quod prohibita actione, ea etiam, quæ ad actionem ordinantur, prohibita censentur; nam hujusmodi excommunicatus prohibitus est ab actione procurandi, etiam extra judicium; ergo remotus est, ne talis procuratio ei committi possit. Sed hoc non probat actionem esse nullam, sed tantum esse prohibitam et ad summum esse irritandam, quod in prædicto capite solum dicitur. Eo vel maxime quod caput illud, et principium ex illo sumptum non incommode intelligi potest de potestate vel munere publico, quod publica etiam auctoritate confertur; tunc enim collatio talis muneris facta illi, cui actio illius muneris est prohibita, irritanda est juxta illum textum; in particularibus autem contractibus aut negotiis id necessarium non est, quia nec caput illud de iis loquitur, nec est ulla ratio ad eam extensionem faciendam in materia odiosa.

13. Objici etiam potest l. Oratio, ff. de

Spousalibus, quamvis frequenter ad hoc allegetur; ibi enim solum dicitur, legem quamdam Imperatoriam, quæ matrimonium inter quasdam personas prohibebat, et de sponsalibus mentionem non fecerat, recte extendi ad sponsalia: *Ut suppleatur* (ait Ulpianus) *quod orationi deest.* Ex quo colligit ibi Glossa et omnes, prohibito aliquo, etiam id prohiberi, per quod pervenitur ad illud; nam ille jureconsultus non condendo novam legem, neque aliquid omnino novum addendo, sed explicando tantum id, quod in priori lege virtute continebatur, id respondet. Respondetur, licet hoc verum sit, ex alia tamen lege ad summum probari, in eo gradu et modo, quo aliquid prohibetur, prohiberi etiam quod ordinatur ad illud; at in præsentia, actio per hujusmodi procuratorem gerenda non est ita prohibita, ut sit irrita vel irritanda, sed solum illicita propter communicationem; ergo nec constitutio ipsius procuratoris erit amplius prohibita ex vi talis legis. Procurator ergo ad negotia, vel contractus, licet excommunicatus constituatur, constitutus manet, et consequenter omnia ab eo postea gesta ex vi potestatis sic acceptæ valida sunt, etiamsi illicite fiant durante excommunicatione; nam si hæc ablata sit, etiam licite illa omnia fient; nam excommunicatio solum impedit communicationem, quamdiu durat.

14. *De constitutione procuratoris excommunicati ad lites, an sit valida. — Prima opinio.* — De procuratore vero ad lites seu actus judiciales multi sentiunt collationem talis muneris invalidam esse ipso facto, Abbas et Felinus, qui alios referunt, et communem esse affirmant in c. Post cessionem, de Probationibus. Probant ex illo principio, quod per canones specialiter interdictum est excommunicato officium procuratoris in judicio; ergo per eosdem canones remotus est hujusmodi excommunicatus, ne tale munus et officium suscipere valeat. Verumtamen hæc probatio efficax non est, ut ex paulo ante dictis constat, quia ex vi illius illationis nunquam concluditur, actionem illam conferendi esse irritam, sed ad summum esse infirmam seu irritandam, ut magis statim declarabo. Præcipue namque solet fundari hæc opinio in dicto cap. Post cessionem, ubi de quodam procuratore ait Pontifex: *Cum nobis constituerit, quod excommunicatus erat cum procuratoris officium assumpsit, ipsum tanquam procuratorem non duximus admittendum;* ergo supponit Pontifex eum ratione excom-

municationis fuisse inhabilem ad illud officium suscipiendum. Responderi potest illum non repelli, quia institutio ejus non valuerit, sed quia constabat, sufficienter eum excommunicatum fuisse, et non constabat fuisse absolutum. Sed hæc responsio est contra mentem Pontificis; solum enim in eo fundatur, quod tempore assumpti officii excommunicatus erat, et non in eo quod tunc esset excommunicatus; nam, si hoc Pontifex voluisset, expressisset; imo cum hæc esset unica ratio juxta illam interpretationem, illa potius esset afferenda, et alia de tempore suscepti officii tanquam impertinens relinquenda. Aliter ergo et melius responderi potest, ex verbis illius textus non concludi institutionem illius procuratoris in tali officio fuisse ipso jure nullam, sed vel fuisse ab Ecclesia irritandam tanquam factam in injuriam excommunicationis, et in ordine ad actum per excommunicationem prohibitum, vel certe illum non fuisse admittendum in judicio Ecclesiastico ad illud munus exercendum, quod verum esse potest, etiamsi revera ille procurator sit et potestatem ab illo acceperit; ac si diceremus illum sic constitutum procuratorem esse vel privandum, vel suspendendum ab illo munere in judicio Ecclesiastico, non vero esse ipso jure privatum aut omnino inhabilem.

15. *Secunda et vera opinio.* — Alia igitur sententia affirmat validam esse institutionem procuratoris, etiamsi eo tempore fiat, quo excommunicatus est. Ita Innocentius, Decius et alii in dicto c. Post cessionem, quorum opinio mihi magis probatur. Ad illam vero persuadendam ipsi varia adducunt fundamenta, quæ omitto, quia neque ad nos pertinent, neque admodum urgent. Unicum ergo est, quod me movet, scilicet, quia nullum jus invenio, in quo hæc actio seu collatio talis muneris vel officii ipso jure irrita facta sit; nam si quod esset, maxime caput illud Post cessionem; at vero in illo nullum est verbum, ex quo sufficienter talis irritatio colligatur, ut ostensum est. Unde quod ibi dicitur, *non duximus admittendum*, in rigore solum significat illum repelli posse et debere, si ei talis exceptio objiciatur, non tamen significat, illum non fuisse procuratorem constitutum. Neque unum ex alio sequitur; nam sæpe is, qui judex, aut beneficiatus, vel etiam sacerdos vere effectus est, non admittitur ad exercendum officium judicis, beneficiati aut sacerdotis; ergo cum verba pœnalia restringenda

sint, non est cur illa extendamus. Accedit, quod supra ostendimus, contractus factos ab excommunicato validos esse, quia in privatis actionibus consistunt; constitutio autem procuratoris hujusmodi est, quia per mandatum privatae personae ad ejus utilitatem et ex ejus privata auctoritate procedit, leg. Contractus, ff. de Reg. juris: ergo. Item ostensum est, acta ab ipso excommunicato per se ipsum in judicio valida esse, dum non repellitur, juxta cap. 4 de Except., in 6; ergo et constitutio procuratoris valida erit; et ipse procurator, licet sit excommunicatus, gerere poterit pro alio, dum non repellitur. Tandem majores dignitates, vel officia secularia excommunicato collata, illius efficiuntur, nec collationes sunt irritae ipso jure, quamvis interdum irritari possint, praesertim quando jurisdictionem includunt, ut in superioribus ostensum est; ergo nulla est ratio, cur credamus in hoc munere procuratoris, collationem ejus excommunicato factam irritam ipso jure effectam esse, cum nec verba sint expressa, nec ratio specialis appareat. Estque haec sententia certior de excommunicato non vitando, juxta Extrav. *Ad evitanda*, quia ex quo nobis conceditur privilegium, ut hujusmodi excommunicatum vitare non teneamur, consequenter conceditur, ut omnis illa actio, quae solum ratione communicationis prohibita erat, licita sit, et consequenter valida; hujusmodi autem est actio, de qua nunc loquimur, quia nullum est jus, quod alio titulo illam actionem prohibeat, aut quod talem personam ad tale officium inhabilem simpliciter reddat. Quae ratio extendi facile potest etiam ad excommunicatum vitandum, et ideo etiam de illo sententiam propositam probabilior censeo.

16. *Acta ab excommunicato dum ab officio non repellitur sunt valida.* — Ex qua infertur valida esse acta hujus procuratoris, dum officio non privatur, et ab ejus executione non repellitur. Quia talis procurator veram potestatem habet; ergo actus validos efficit, quantum est ex hoc capite; ergo ex quocumque alio, quia neque sola excommunicatio, neque aliquod jus speciale illos irritat, ut ex dictis patet. Et confirmari potest, quia si acta ab hoc excommunicato nulla essent, idem dicendum esset, etiamsi talis excommunicatus esset occultus, et ex ignorantia inculpabili illi datum esset tale munus, et ex eadem ad ejus executionem, ut tenent Abbas et Felinus, cum aliis, quia deest illi potestas,

ut ipsi putant, et alias acta talis procuratoris non ordinantur ad publicam utilitatem, ut ille defectus censeatur publica auctoritate suppleri, juxta leg. Barbarius, ff. de Offic. Praetor. Illud autem mihi videtur esse magnum inconveniens, nimiumque rigorem continere, propter difficultates et pericula, quae inde facile oriri possunt; et ideo non censeo esse admittendum, cum nullo jure satis probetur; imo ideo existimo a jure statutum non esse, quia res necessaria non erat, et multis erat incommodis, et difficultatibus exposita.

SECTIO VIII.

Quid de tutore et quocumque assumente temporalem administrationem dicendum sit.

1. Respondeo, eadem proportionem definiendas esse similes quaestiones de quocumque officio seu administratione temporali ab excommunicato recepta vel exercita; existimo enim peccare ipsum, tale munus accipiendum aut exercendo, et alios etiam, qui ei conferunt vel eum admittunt, si alioqui ille de excommunicatis vitandus sit; non tamen opinor aliquam ex his actionibus esse ipso jure irritam, etiamsi Canonistae frequenter contrarium sentiant, agentes de tutore, curatore, et similibus, quos refert, et sequitur Sylv., verb. *Excommunicatio*, 3, n. 2 et 3; et Ugolinus, tab. 2, c. 44, ubi ait, tutorem excommunicatum non solum peccare administrando res pupilli cum communicatione hominum sive in judicio, sive extra judicium, contrahendo, alienando, etc., sed etiam omnia ab illo acta nulla esse, quia tutoris officium publicum est, id est publica auctoritate judicis datum; quidquid autem fit ab excommunicato titulo officii publici nullum est, argumento c. Ad probandum, de Re judicata.

2. Sed in primis, cum multi ex praedictis auctoribus doceant, acta a procuratore excommunicato, quamdiu non repellitur, sive talis exceptio non objicitur, valida esse, non video, qua consecutione id negare possint de acta a tutore, vel curatore, aut quolibet alio simili, quia utrumque officium est publicum, et judicis auctoritate datum; utrumque etiam immediate ordinatur non ad publicam, sed ad privatam utilitatem pupilli vel litigantis. Neutrum item amittitur propter solam excommunicationem, ut de procuratore ostendimus, et de tutore nemo negat, quem viderim; nam rationes ibi factae, aequae in illo procedunt, neque est aliquod speciale jus,

propter quod dicatur excommunicatio privare hoc officio, potius quam aliis. Denique si tutor excommunicatus absolvatur, non indiget nova institutione aut concessionem tutelae, ut per se notum est; sicut ergo procurator excommunicatus suam potestatem retinet, ita et tutor. Rursus prohibitio communicationis aequalis est respectu procuratoris ac tutoris excommunicati, neque invenitur ullum jus, in quo specialius haec tutori prohibeatur; ergo non magis sunt irrita acta a tutore, quam a procuratore excommunicato; vel e contrario sicut a procuratore valida sunt, propter potestatem quam retinet, et quia prohibitio illa communicandi solum est generalis, quae ad irritandum non sufficit, argumento cap. primi de Except., in 6, ita ob eadem duo principia acta a tutore valebunt, quia potestatem retinet, et prohibitio illi facta solum est illa communis de communicando, quae ad irritandum non sufficit.

3. Unde principium illud, quod acta ratione publici officii invalida sunt, vel firmum non est, vel aequae procedit in procuratore, vel si aliquo modo limitetur, ut procuratorem non comprehendat, eadem ratione tutorem excipiemus. Declaratur assumptum, quia etiam procuratoris munus publicum est, aequae ac officium tutoris. Deinde superius ostendimus, quam sit difficile illud principium probare universaliter, praesertim de officiis temporalibus et quae jurisdictionem non includunt. Nunc vero addimus, etsi locum habeat in officiis, quae auctoritate et utilitate publica sunt, non vero in iis quae licet auctoritate publica dentur, quoad utilitatem tamen et finem proprium privata sunt. Hac enim distinctione utuntur in hac materia Abbas, Sylvest., et alii supra citati, et in praesenti videtur maxime accommodanda. Nam hac sola ratione acta a procuratore valida sunt, quia officium ejus, licet auctoritate sit publicum, non tamen utilitate; simile autem est officium tutoris, ut omnes docent, et per se notum est.

4. Ac merito quidem limitatur illud principium ad officia auctoritate et utilitate publica, ut est officium judicis, et similia, tum quia si aliqua jura sunt, ex quibus principium illud colligatur, de hujusmodi officiis loquuntur, et restringenda sunt in materia odiosa; tum etiam quia officium publicum sola auctoritate, extrinsece tantum et per respectum ad causam efficientem publicum est; in se tamen est privatam, praesertim quoad

actiones, cum ad privatam utilitatem ordinetur, ut maxime patet in officio tutoris; et ideo non fuit aequalis ratio, ut acta virtute talis muneris irritarentur. Ob has ergo rationes idem judicandum censeo de tutore, quod de procuratore; repellendum scilicet esse, ne excommunicatus suo munere utatur; si tamen non repellatur, acta ejus valere. Et ob similem discursum censeo idem dicendum esse de officio tutoris, si excommunicato conferatur, quod de procuratore diximus, scilicet valide conferri, quamvis male fiat, propter easdem rationes, quas de procuratore fecimus; et ita tenent aliqui Canonistae in cap. Intelleximus, de Judiciis, licet alii oppositum sentiant; sed de his effectibus haec nobis dixisse sufficiat.

DISPUTATIO XVII.

DE ALIIS REMOTIS EFFECTIBUS EXCOMMUNICATIONIS, TAM IN EXCOMMUNICATO, QUAM IN PARTICIPANTIBUS CUM IPSO, ET BREVIS OMNIUM EFFECTUUM SUMMA.

Hanc disputationem addo ad hujus materiae complementum, et majorem comprehensionem; quia enim latissima est, oportet eam in brevem summam redigere, et nonnullos effectus addere, qui ab excommunicatione originem ducunt, quamvis remotiores, et quasi per accidens sint; quia vero in his effectibus duae personae interveniunt, scilicet excommunicatus, et qui cum illo communicat, de quibus promiscue in superioribus diximus, ideo, ut clara etiam sit doctrina, nunc de illis distincte, et sigillatim dicamus.

SECTIO I.

Utrum praeter effectus supra numeratos aliquid aliud operetur excommunicatio in ipso excommunicato.

1. *Duodecim excommunicationis incommoda.* — Multa sunt incommoda, quae ipsi excommunicato ex hac censura proveniunt, quae tum ad animam, tum ad corpus, tum ad actiones externas, et bona pertinent, et ad minimum possunt duodecim numerari. Primum est, quod privet excommunicatum communibus Ecclesiae suffragiis. Secundum, quod privet passiva communicatione sacramentorum, quamvis per se et vi sua illa non efficiat nulla, et consequenter etiam privet omnino communicatione in sacris, et Ecclesiastica